

Taula

- 7 Jordi Virallonga i el seu amor de fet
- 15 REMORS
- 19 En ordre de batalla
- 21 No és just el que és just
- 22 Productes naturals
- 23 No sóc pitjor que tu
- 24 Avui d'amar en diuen parella
- 25 Una mica de tots i un no-res de ningú
- 27 L'amant ocasional
- 28 Al Raval
- 29 [El dolor no té marges, però té peus]
- 30 El temps vola lent
- 31 Quan érem capitans
- 33 En una terra lliure amb lleis senzilles
- 34 Un home que sols té el que ha perdut
- 35 Hi ha homes que no estimen ningú
- 37 D'AMIC
- 41 Destemps
- 42 Venjança
- 43 La cosa anava magra
- 44 És quan et vols morir que pots matar-te
- 45 La serp enamorada
- 46 Amor de fet
- 48 Però mira'ns ara
- 49 Amor natural
- 50 L'amor franc
- 51 Girar cua

- 52 Un home elemental
- 53 Cap camí no du a Roma
- 54 *The end*, mona lisa
- 55 D'AMADA
- 59 Avui m'he rentat els cabells
- 60 Un déu minúscul
- 61 La mendicitat del que dius
- 63 Un delicte menor
- 64 Ara prendríem mal
- 65 Espècies protegides
- 67 Pis interior
- 68 Com vaig poder equivocar-me tant?
- 69 La teva sort va ser no tenir sort
- 70 Briseida
- 71 Tu eres al meu costat
- 72 De fa temps no tens amor
- 75 DECLARACIÓ
- 79 El dolor no s'inventa
- 81 Agraïments
- 84 Autoria de les citacions dels poemes

Jordi Virallonga i el seu amor de fet

Jordi Virallonga (Barcelona, 1955) és molt conegut com a poeta en llengua castellana, com a traductor i com a promotor d'iniciatives culturals relacionades amb la poesia. Té publicada una extensa obra i al llarg dels anys ha assolit una veu pròpia i singular, culta i desenfarfegada, amorosa i irònica, directa i no exempta d'un cert conceptualisme de transcendència moral. Segurament la seva condició de catedràtic (EU) de filologia espanyola a la Universitat de Barcelona, el seu contacte amb els joves que passen per les aules i la seva implicació en moltes plataformes de difusió poètica, en especial en la molt activa Aula de Poesia, marquen el seu perfil de poeta arrelat al món del carrer i a la funció que la poesia pot encara tenir en un entorn social on la cultura —i més específicament la literatura, i encara més la poesia— sovint semblen tenir, de manera prou enganyosa, un pes gairebé negligible. N'hi ha prou amb citar títols seus com *Saberte* (1981), *Perímetro de un día* (1986), *El perfil de los pacíficos* (1992), *Crónicas de usura* (1996), *Todo parece indicar* (2003), *Los poemas de Turín* (2004), *Hace triste* (2010) o el molt recent *Incluso la muerte tarda* (2016) per adonar-nos de la consistència d'una línia de creació i d'un compromís amb les possibilitats de la paraula poètica que és enormement estructurat i personal i que, per sota de l'alta exigència artística, està marcat per la necessitat íntima de fer que la veu que escriu pugui acostar-se als lectors —a aquests lectors hipotètics, sempre incerts i desconeguts, però reals—, de poesia.

No ens ha de sorprendre, doncs, que Jordi Virallonga, que ha estat un lector àvid i un promotor incessant de la poesia actual, en castellà i en català, i que va ser compilador i traductor de l'esplèndida *Sol de*

sal: la nueva poesía catalana. Antología 1976-2001 (DVD Ediciones 2001) i responsable de l'edició bilingüe de la *Poesía completa de Salvat-Papasseit* (La poesía Señor Hidalgo 2008), ara ens presenti aquest *Amor de fet*, distingit amb el premi Màrius Torres, el seu primer llibre escrit íntegrament en català.

Amor de fet és justament posat sota l'advocació de la poesia catalana antiga (Ausiàs March, Jordi de Sant Jordi, Roís de Corella...) que Virallonga empra per encapçalar tots els poemes amb algun fragment de ressons morals o amorosos, unes citacions que compleixen la funció de dissipar les ombres que podrien existir sobre quina lectura hem de fer dels poemes que trobem a continuació. De fet, aquest diàleg amb la tradició antiga, que sovint era inevitablement amarada de transcendència, aquí serveix per subratllar i posar en valor el realisme més colpidor de l'anàlisi del capteniment humà tan pròpia dels poetes antics, realisme amb el qual enllaça Virallonga, que, gràcies a les citacions, sembla que ens crida l'atenció per tal d'encarrilar-nos vers una lectura inequívoca i més atenta del poema que trobem a continuació. L'amor, com en els nostres poetes medievals, és una mena de redempció (ara, però, sense transcendències religioses) derivada de la clarividència moral que també proporciona la dissecció implacable de la vida contemporània. Una dissecció que, conduïda —o empesa, de vegades amb puny ferreny, de vegades a batzegades— pel pas del temps, busseja en les misèries de la nostra condició, en l'angoixa asfixiant de les desigualtats socials, en els límits entre la tolerància i la indiferència, en els paranys i els oasis de la vida en parella, i en una radical i intensa desmitificació de l'amor falsament idealitzat.

Tinc la impressió que aquest *Amor de fet* ve a ser una parada reflexiva del poeta, ara entrat a l'època de la vida madura, que se li presenta com un tombant recapitulador, indefugible —i desballestament

inútil—, a fi de posar sobre la seva taula de dissecció lírica —que és una mena de taula de cuina útil, cruel i quotidiana— les complexes estructures imaginatives amb què la poesia sol crear el seu propi discurs; un discurs més o menys lligat als pretextos que l’han esperonat des de les realitats del món.

“Remors”, “D’amic” i “D’amada” són les tres parts substancials d’aquesta operació que Jordi Virallonga clou en un poema recapitulatori de títol abaltidor, “El dolor no s’inventa”. Un poema que és compendi de l’actitud d’estoïcisme lúcida i desencisat que presideix tot el llibre, en el qual trobem, entre d’altres, versos com els següents: “De fet, no escric més / perquè se m’ha esgotat la llengua, / però el dolor no s’inventa, ni és fàcil / callar per no fer mal a la gent ingènua...” Vull creure que, per a Virallonga, el pes sempre present d’aquesta “gent ingènua”, té el component d’empatia i solidaritat, de generalització, que en la tradició moderna de la poesia catalana trobem a la segona persona del plural a Salvat-Papasseït o en “la bona gent” de Salvador Espriu.

Al meu entendre aquesta identificació amb una personalitat col·lectiva o, si més no, aplicable a molts subjectes, tot i que expressada des d’una individualitat insubornable, permet a l’autor dues operacions paral·leles: d’una banda elaborar un judici d’ordre moral sobre els deficiències i els tòpics de l’amor, partint d’exemples quotidians dels tractaments que la poesia lírica en sol fer, per anar a parar a allò que de vegades s’ha anomenat “el sentiment tràgic de la vida habitual”; actitud que queda expressada en versos com aquests: “Rèiem anestesiat / de tanta vida eterna que ens quedava. // Però ara prendriem mal, / perquè el rapté d’amor és una fal·làcia clàssica...” I, d’una altra part, serveix, també, perquè Jordi Virallonga pugui emprar elements de localització o de definició específics (“el pis de Sant Antoni”, “la vaixella (de la) Marta”, “em preguntes què fem per sopar”...) que

semblarien no tenir cap altra funció que provocar en els lectors el desig d'identificar els referents reals del poema, però que, en realitat, són rebles que serveixen per fer-lo avançar, tot ancorant-lo en la pretesa realitat imaginativa de tota creació literària i acostar-nos al seu sentit de reflexió més profundament ètic.

Com va escriure el crític i poeta anglès William Empson a *Teaching the Meaning in Poetry*: “quan un poema es manté viu en la teva ment, exigint que el llegim de bell nou, el que fem no és tornar a penetrar en allò que al començament ens semblava obscur, sinó oblidar-ho; adonar-nos que no tenia cap importància”. L'amant ocasional que serveix de protagonista al poema del mateix títol, per exemple, confessa no ser un moralista —“conec el sacrifici, la incertesa, / la por de perdre o de fer mal...”, ens diu— i aquest personatge desencisat tanmateix es reconeix en el Sísif condemnat a repetir, sense sentit, eternament, les mateixes accions: en aquest cas les de la nostra pobra condició humana. Si no hi ha “res de nou sota el sol”, com ens comenta amb amargor al poema “Una mica de tots i un no res de ningú”, la sort i la dissort, la dona que s'ha carregat de paciència o l'home abandonat, seguiran, a estones capcots, a estones il·lusionats, el camí previsible de sempre.

Som arribats al punt de la vida on les esperances, encara que hi puguem creure, ja no són justificades i, en realitat, resulta més assenyat i pertinent saber acceptar allò poc que de bo i dolent ens ofereix la vida ja que, al capdavall, “les cireres es podreixen en dos dies”. N'hi ha ben bé prou amb “no odiar-me gaire” de forma i manera que, un cop més, allò que acaba interessant el lector no són pas les vicissituds de qui parla —les seves anècdotes—, sinó aquest clima del nostre món adelerat i sense normes —“en realitat una rogalia de pus i de tolls / plens de pisos i de nafres”.

Si la meva lectura no n'ha sortit esbiaixada, *Amor de fet* és una aposta per la sinceritat poètica, per la connexió entre poesia i vida, ja que vida i poesia semblen pertànyer als últims reductes on encara és possible esgrimir alguna mena de veritat; encara que sigui la veritat d'algú que sap que la nostra biografia és feta d'equivocacions, que l'entesa és sempre dubtosa però tan necessària com la imperiositat dolorosa d'aquests amors que sempre ens defugen, se'ns escapen o es moren —sense grans tragèdies enlluernadores, més aviat entre el costum, els disbarats i l'avorriment. Tota una lliçó moral.

Francesc PARCERISAS

En ordre de batalla

Tant és l'ergull e l'enveja que s'an
que no s'ich veu cominal pauch ni gran,
perquè vem tuyt capval a mal viatge.

Vam pregar davant d'un arbre enorme,
ens ho vam prometre tot, viure junts,
morir junts, corrompre'ns, extasiar-nos,
només importàvem tu i jo.

Els mestres, els amics amb gelosia,
el barri, ple de mares i de dracs,
no entenien la bellesa, els versos estramps,
et feien Clitemnestra, i de mi deien
que ja et devoraria, com Saturn
els fills que no volíem i hem criat.

Però mira'ns ara, cap Déu, compadit,
ens transformaria en aus.
Ennegrits i plens de bastardies
hem alterat el més elemental,
ara sí que entre tots dos no fem ni una ànima,
tenim tota la lògica en ordre de batalla
i no recordarem haver viscut un dia,
el dia més higiènic després d'un temporal.

Hem mort sense honestedat la vida morta,
ens enverinem la sal, perquè així com el príncep
que dubta salvar el rei d'una mort segura,
ens fa por el futur i ens doblega el passat,
no volem consells que ens deixin impassibles,
ni coratge, només saber que l'altre ha desaparegut
com un coàgul de neu en una allau.

Som fills d'aquest segle repugnant,
com ho era l'altre, reus de les nostres baixeses,
s'atropellen les morals, les interpretacions,
el món és com nosaltres,
no hi ha conreu sense sequera,
plaer sense delicte, així és la vida,
almenys la nostra:
Teòdat mostrant a Cèsar el cap sangós de Pompeu.